

Чубенко Віра Анатоліївна

кандидат юридичних наук,
молодший науковий співробітник

*Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України, Україна*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

В більшості розвинених країн світу механізм державного замовлення, публічних закупівель вибудований таким чином, щоб не лише заощадити державні (публічні) кошти, а й стимулювати виробництво, постачання певних видів товарів та/або здійснення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в певній сфері. Враховуючи, що наукоємна, високотехнологічна продукція, є товаром з високою доданою вартістю, а, відповідно, обсяги її виробництва та постачання суттєво впливають на загальний економічний розвиток держави, перевага надається стимулюванню виробництва саме такої продукції.

Разом з тим, в Україні, за словами представників бізнесу, який займається виробництвом високотехнологічної продукції, одним з двох найбільш затребуваних заходів державної підтримки вказаної діяльності, є державне замовлення (близько 19% респондентів) [3, с. 20].

Незважаючи на викладене, інститут публічних закупівель в Україні [4] є засобом раціонального та ефективного використання коштів замовника. Водночас, Законом України «Про публічні закупівлі» не визначається можливість вказаного інституту бути потужним засобом стимулювання розвитку виробництва та постачання високотехнологічної продукції в Україні, а будь-які обмеження або стимулюючі фактори щодо закупівлі такої продукції в Законі відсутні.

Разом з тим, в 2022 році набирали чинності зміни до законодавства про публічні закупівлі, щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості [5]. Підставою для вказаних змін стала відсутність факту використання потенціалу системи публічних закупівель як інструменту для залучення інвестицій та розвитку інновацій з метою стимулювання зайнятості, забезпечення технологічної спроможності вітчизняної промисловості. Натомість спостерігається високий рівень проникнення імпорту в публічні закупівлі, у тому числі, закупівлі високотехнологічної машинобудівної продукції, державний попит на яку може бути задоволений національними виробниками.

Так, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» [5] щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» введено механізм врахування ступеню локалізації виробництва. При цьому, ступінь локалізації виробництва визначається як показник місцевої складової у питомій вазі вартості сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей, складових частин і комплектуючих виробів, робіт, послуг та інших складових вітчизняного виробництва у собівартості товару, що є предметом закупівлі. Тимчасово, з 2022 року строком на 10 років, встановлюються певні особливості здійснення процедур закупівлі, якщо вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень. Зокрема, замовник здійснює закупівлю товарів, визначених Законом України «Про публічні закупівлі», виключно якщо їх ступінь локалізації виробництва дорівнює чи перевищує певний відсоток в конкретному

календарному році (у 2022 році – 10 відсотків; у 2023 році – 15 відсотків; у 2024 році – 20 відсотків; у 2025 році – 25 відсотків тощо).

Варто зауважити, що метою законодавців було стимулювання розвитку вітчизняної промисловості та підприємництва загалом, а не виключно високотехнологічних виробництв. Водночас, зазначений вище Закон, на нашу думку, є орієнтиром у формуванні нормативно-правової бази для перетворення електронних публічних закупівель в потужний механізм стимулювання виробництва високотехнологічної продукції. Так, в перелік товарів до яких потрібно застосовувати локалізацію включено ряд товарів, які є високотехнологічними (наприклад, електробуси, вертольоти, літаки, космічні та інші літальні апарати з двигуном, турбіни та мотори, парові турбіни тощо). Разом з тим, існують ризики, що положення щодо локалізації виробництв високотехнологічної продукції будуть суперечити міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції, зокрема Угоді про асоціацію [2], Директиві 2014/24/ЄС [1].

Висновки. За аналогією зі світовою практикою, в Україні публічні закупівлі можливо перетворити в потужний елемент стимулювання виробництва та постачання високотехнологічної продукції. Закон України «Про публічні закупівлі» не визначає окремого порядку, обмежень або стимулюючих факторів щодо закупівлі такої продукції. Разом з тим, зміни до законодавства про електронні публічні закупівлі в частині впровадження ступеню локалізації виробництва, створюють не лише, в певній мірі, передумови для стимулювання виробництва деяких найменувань високотехнологічної продукції в Україні, а й є певним орієнтиром для нормативно-правового регулювання вказаної сфери. Водночас, особливої уваги заслуговують питання уникнення суперечностей між таким стимулюванням високотехнологічного виробництва в Україні шляхом впровадження елемента локалізації в електронних публічних закупівлях та міжнародними актами, підписаними та ратифікованими Україною.

Список використаних джерел:

1. On public procurement and repealing Directive 2014/18/EC: Directive 2014/24/EU of the European Parliament and the Council of 26 February 2014 // *OJ*. 2014. L. 94. P. 65–242.
2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. С. 82.
3. Саліхова О. Б. Адресна державна підтримка як чинник стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 2. С. 9–23.
4. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 15. С. 9.
5. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості : Закон України від 16.12.2021р. № 1977-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 7. С. 360.